

Vse do zadnjega časa
v zvezde zazrti neba!
O, odhajajoča rasa,
hvala ti od srca!

16. oktober 1935

Mitja
Peruš

Tarikova velika zaokrožitev (kronološki esej)

(Ljubljana, marec 1992)

Avtorjev edini dobrotljivi namen je rešiti od Tarikovega življenja, kar se rešiti da, ter mu omogočiti častni izhod iz spleta ljubih in neljubih okoliščin, v katerih je bil tolikanj srečen in nesrečen, da ni več vedel, kaj je in kaj ni.

Naj bralec spregleda književniško neotesanost tega zapisa in surovo fragmentarnost. Naj ga ne moti konglomerat tega in onega, kajti prav to je opečatilo Tarikov hod. Tako ali tako mu lahko sledimo LE PRIBLIŽNO in dokaj površno, vendar edinole strogo zavedajoč se, da je vsak sklop besed samo strdek, drobec na gladini morja!

Odpuščeno bo bralcu, če preleti v vsej bliskovitosti in zakrknjeni enostranskosti suhoparni začetek, ki pa je bil nujen zavoljo želje po PRISTNI postopni razgrnitvi vsega, kar je zazidalo niz Tarikovih stopnic. Le tako je bilo moč prikazati rast vsebinske gostote od odsekanih utrinkov do neizbežnega procesa. Po teh stopnicah pa vzpon pripelje v prostore, kamor tipa pot slehernega človeka tako ali tudi precej drugače, v mesta, kjer smo si često blizu in se vendar začuda poredko srečamo...

PRED TO POMLADJO

Tarik strogo premišljeno in nadvse dosledno gradi svoj sistem. Nič ne sme ostati zunaj. Delo je intenzivno in naporno, vendar je v vseh smereh napredovanje kljub težavam zadovoljivo ali celo kar očitno.

Specializirani študij matematike sicer deloma utesnjuje njegove širše interese, vendar nastrga čas tudi za prebiranje strokovne literature z drugih področij, leposlovja, obiskuje številne razstave, koncerte, raznovrstne prireditve, si privošči potovanja. Vse je urejeno, načrtovano in sistematično. Hkrati pa resno, včasih celo malo togo in nesproščeno. Drži se bolj sam zase. Svet okoli sebe z zanimanjem opazuje, a se ne vključuje vanj posebej dejavno.

H koncu te pomladi ga iznenadi prometna nesreča. Prav grobo ga pahne iz korita in razcefra njegovo nedotakljivost. Priklene ga na mirovanje, okrevanje v bolnišnici.

Vroči junijski popoldnevi. Skozi nasičen soparen zrak tavajo iztrgani kosmi besedovanja s hodnika, zamolklega potrkovanja cokelj, trušč nihajnih vrat, minute raztegujejo enakomerni rezki piski. Praznino polnijo edinole razmišljanja... o marsičem.

Takrat se Tariku po obzorju razprostrejo sanje:

Široka panorama orientalskega mesta leži njemu in njegovim pred očmi. Nahajajo se med nizkim drevjem na vsenaokoli s primorsko suhljato vegetacijo poraslem pobočju. Odpravi se v »okolico«: Vznikne med ostre granitne hrbte vklenjeno razčlenjeno alpsko jezero. Obrača se počasi naokoli (stoji na otoku sredi jezera); hkrati se za njim, potem ko s pogledom zapusti tisto območje, zamrači. Preden se to zgodi, svetloba žarko posije na tisti del skalovja, rastlinja, razgibanega obrežja. V enem zalivu se zalesketa vse polno biserov; razpršeni so po plitki vodi, nanizani med vzvalovanimi algami. Predvečerni mir.

Potem gre po dolini dalje. Slika se megli v vse prosojnejših tonih. Ne ve več, kaj je tam: Katarakt?

POLETJE

Spet po starem. Vendar še nekaj več: občutek olajšanja, svobode. Povsem neobremenjeno strastno okušanje pestrosti in lepote povsod naokoli. To je sicer prav dobro znal použiti tudi že prej, vendar je sedaj zbledelo vse ozadje, ki je lahko kvarilo sliko.

Na vsaki zaplati travnika mrgoli mnoštvo, trepeta, suši. Pod lasuljo vrbinah vej dolge zelene alge ovirajo leno pretakanje vode in plavajočega listja. Tri ptice cepetajo po ležečem deblu, ne meneč se za naselbino pritlikavih blede rumenih gob.

Kamorkoli se ozre, povsod se odpre svet v malem. Kakšna mnogoterost in povezanost!

Hkrati se čisto lahko in nevede nekaj dogaja. Izpraševanje sebe in svoje vesti... Nekaj se rahlja. Nastaja nekakšna čistina, prosto polje...

Doživetja prično preraščati v pravo kipenje! Iz tako malega nastane tako veliko. Lahko bi napisal knjigo, vendar bi bila konglomerat Vsega. Občutja nadkriljujejo čas in celo misli, besede so premalo, nič. Dogodki so začeli prehitevati drug drugega, nastopajo hkrati in se neverjetno gostijo! Najsrečnejši dnevi!

Vtisi in spomini se stapljajo od vsepovsod:

V hrib dvigajoče se uličice, s katerih pot ponikne v majhne trgovince, zaznamovane z vonjem po dišavah in ribah.

Topel veter česhe dozorelo klasje, kot da bi prevračal sipine.

S stolpa nad mestom pogled objema silhuete zvonikov in obzidja, preletava križkraže avenij, kanalov in železniških tirov, poseda po omraavljenih trgih.

Prijatelj mi je s ponosom pokazal svoj najnovejši izdelek; še dodatno me razveseli, da ga je moje neprikrito odobravanje prav pristrčno vzrado-stilo.

Zevajoči narivi in prelomi kameninskih plasti.

Ilustracija celične zgradbe: vakuole, nanizane okoli jedra, kupčki organelov, obdani s polprepustno membrano.

Precizen urni mehanizem, preklepanje zobcev, trepetanje vzmeti.

Oster lunin krajec osvetljuje zvezdno nebo.

In še in še...

Sledi zaobjetje v celoto, posplošitev, preplet v eno!

Uživati v pestrosti različnih projekcij splošnega v posamezno. To je edino, kar človeku preostane, da se počuti srečnega, saj je za to nujna določena stopnja omejenosti.

Tariku se vse odvija že skoraj prehitro, scene in razpoloženja se menjajo; postaja bogato in hkrati presega dosedanje oblike, ki pa bi jih vendarle rad obdržal. Ah, človek mora ostati otrok, naivno radosten in razigran.

Ali je na sledi širši utemeljitvi pogleda na svet, načina življenja ter optimalnosti? Ta sinteza, preblisk je nedvomno vrh širšega, skrbno zasnovanega procesa.

Ukvarjati se začne s teorijo holografov. Njena celovitost prinaša nekaj, na kar je prežal že dalj časa.

Odkriva vse večjo vrednost sebe in drugih ljudi. Razodeva lastnosti in značilnosti, ki jih je prej odpravil megleno, površno. Sedaj pa je v vsem določen čar in privlačnost, prijetnost.

Poleg tega Tarika že vleče v nova fundamentalnejša razglabljanja: Svet ne more biti končen, pa tudi ne neskončen, ampak je sam vase »na poseben topološki način«¹ zaokrožen multidimenzionalen prostor. Vse parcialnosti, končnosti in periodičnosti so posledica nedejavanja celote; odsev tega je tudi čas.

Proučevanje struktur narave je le smiselna ovinkasta pot do osrednjega bista – človeka samega. Dokopati se, sedaj končno vendarle direktno, do globokega duševnega izhodišča. Razširiti sebe na druge ljudi; izmenjati...

Smisel ni v cilju, saj absolutnega cilja ni, temveč v dogajanju samem. Odkod asimetričnost konkretnega?

Absolutnega kot individuumi ne moremo zaobjeti, ker izhajamo iz lastne prafiksacije. Lahko se le asimptotično približujemo.

Evforija se umika razumevanju.

Prihajajo priznanja; ljudje se pozitivno odzivajo na Tarikovo novo razpoloženje, kar ga osreči.

Splošno razpade sprva na dva pola, potem se drobi dalje v konkretnosti. Kako združiti pole?

Vse vpliva na eno, obenem tisto eno daje svoj prispevek vsemu. V tem holizmu koreninijo malodane vsi kolektivni procesi. Goste povezave med enakovrednimi elementi so prav tako pomembne kot oni sami. Taka policentričnost vzdržuje izmenjavanje dogajanja in doseganja. V nenehnem gibanju je zagotovljeno ravovesje v posebnem smislu – dinamična stabilnost.

To je tudi Tarikova osnova, medtem ko se drugi ljudje navadno raje ustalijo na enem mestu, ki ga skrbno podtemelijo in zavarujejo.

JESEN

Mir, samota, vračanje v preteklost. Listje izprano po dežju, svež vlažen zrak. Občutek naravnosti, prvinskosti, rahle skrivnostnosti, neracionalnosti.

Tarik prihaja do prepričanja, da sta smisel in čar življenja v »igri«² sami, njenih preobratih, težavah in njihovem obvladovanju. Tukaj in zdaj. Prej je

bilo vse veselje v napredovanju, prodiranju dalje. Po nesreči pa je ugotovil, da v tej tendencioznosti vendarle ni vse.

Išče komplementarne ljudi, s katerimi se v različnosti lahko medsebojno dopolnjuje. Izoblikuje vero v enakovrednost vseh ljudi in izhodišč.

Dnevi postajajo mračnejši, veter hladnejši in rezek, a domač, prijeten. Takrat je že najavljen čas za arheologijo v njem samem. Da, odkritje samega sebe! Kakšno notranje bogastvo, koliko vsebine! Spomini puhtijo iz pozabe, slike se ostrijo. Predmeti, orumeneli papirji z dna zakotnih predalov. Stare pisarije, nešteti ostanki preteklega življenja, vsi zgodbe zase. Podoživljanje otroštva, nečesa že zdavnaj izbrisanega...

Narediti pogačo za ptičke. Prvo berilo. Letni časi, sonce z žarki. Peskovnik. Čokolada z lešniki. Strgane hlače in odrgnjena kolena, vsa zelena od trave. Sulice iz leskovih šib. Jez iz vejevja in blata zapre potoček, da lahko po jezeru krožijo papirnate ladjice. Radost zaradi žvenketa ob razbijanju skodelic je celo starše prej veselila, kot jih nejevoljila, zato je bilo oštevanje malodane nagrada. Psičkovo cvilečo tožbo spremlja mahanje z repom...

Pa tudi gnusni mastni žele ob robu salame; skrivnostna luknja v steni, ki jo hodi otipavati; z okornimi črkami trdo, gosto, četudi s topim svinčnikom popisan zvezek...

Sedaj pa funkcionalna analiza, metrični prostori, geometrijska topologija. Svet je veliko večji in svetlejši, vendar manj prisrčen.

Lepo je najti pri vsakem človeku kako posebnost, izvirnost, se zavedati čudovite neponovljivosti, ki hkrati boli. Lepo je navezati tesnejša prijateljstva z izbranimi.

Lastna singularnost? Ni dobro vedeti preveč, prodreti predaleč! Iz megle se izriše poezija: Pokaže, da sta v trpkosti in hrepenenju radost in lepota v splošnem smislu.

Vzpostaviti sistem čez vse svoje življenje, ves svet... Stvari se jasni; zaveda se, da so izvirno njegove in skrbno vztrajno pripravljene.

Holografi že zavajajo v pravo obsedenost. Predstavljajo projekcijo življenjskih problemov na strokovno področje, poskus korespondence. Ustaljeni okviri ne zadoščajo več, hkrati pa je s tem ogrožena simbioza z okoljem.

Na papirju se izoblikuje manifest.

Smisel je kvečjemu v iskanju smisla v nesmislu, v večnem doseganju nedosegljivega. Življenje zaradi življenja samega.

Pozno šibko sonce je danes preplavilo porjavele ostanke rastlinja na vrtu in v tem razpadlem redu je slutiti prihod nove moči, nove življenjske sile, ki uporablja naravno periodiko za nove naskoke in vedno bohotnejšo oživitev; krona le-te pa je sistematična dejavnost ljudi.

Svet in življenje se izkažeta kot spiralni zaokrožanji in privida napredovanja proti nekemu cilju, ki pa se vedno znova izmakne in sprevrže v novo periodo. Kako dobro, da je tako; kaka prefinjenost je v tem! Najgloblje doživljanje te nujnosti. Vse ima svoje mesto in logično vlogo.

Številna razpravljanja, obiski. Tarik nehote dreza, skuša izvleči rdečo nit, pogloblja se. Ob taki zvedavosti so ljudje nemalokrat presenečeni. Ne razumejo, vendar verjamejo, upoštevajo. Z nekaterimi so pogovori zelo odkriti.

Zajame ga nihilizem. Vse je že poznano, ponavlja se. Smešno.

Ponovno odkritje umetnosti; iskanje subjektivnega izraza. Intimnost, ob tihi glasbi in poeziji. Čas se razteguje in krči.

Naveže se na Ireno, restavratorico. Ob večerih ji dela družbo, ko šiva majhne lutke za otroke. Spremlja njene prste, ko gladijo pravkar z umetno penasto tvarjo napolnjeno blazinico. Ob robu bo našila čipkaste trakove.

Nekoč obiščeta predromansko cerkvico na Goličah, kjer renovirajo geometrične ornamente. Njeni lasje se lahko dotikajo kamna, ko s ščetko odstranjuje hife bledikavega lišaja z razpok. Ko pogleda kvišku, globoko v očeh tančica narahlo odstre plah, otožen in hkrati vendarle radosten nasmeh. Potem se nasmešek prenese na ustnice, pogled pa se vrne k očičnemu reliefu.

Veter se zaganja v sive vršičke posušenih bilk, ki molijo iz skalovja; vdihava dnevu razpoloženje.

Opazujejo ljudi: Gube na skrbnem obrazu mlade nune. Žareče oči zapuščajo gospoda s podbradkom, ko mlaska torto z odprtimi usti. Trije srednješolci z lampijonastimi pričeskami ogledujejo teniške loparje.

Preveč je bilo dolgoročnosti, preobilo abstrahiranja bistvenega, spregledani so bili pronicljivo zgovorni detajli ali pa nemudoma posplošeni. Posvečati se izbranim.

In vendar temu navkljub: Kako najti najustreznejši umetniški izraz celovitosti dojemanja?

Čas velikega sistematičnega iskanja, ki je zaznamoval dolga leta Tarikovega življenja, se je iztekel. To mu postaja vse bolj jasno. Sedaj je povsem drugače. Piramida je zaključena. Navdušen je nad zavestno in podzavestno prefinjenostjo in bistrostjo njene gradnje. Zdaj je nekako svoboden, konec je puritanske strogosti.

Ali naj menja doktrino, naj izlušči kak nov pristop, četudi je nujno, da se bo spet zaokrožilo? Naj se negira, predrugači in tako izbrska nove dimenzije ali pa se počasi ustali? Vendar se motor zaganja naprej.

Včasih se mu zahoče, da bi bil za nekaj dni navaden ulični smetar. Kaj ko bi delal na žagi? Se pričel ukvarjati z dobičkarstvom? Pomagal drugim ljudem?

Toda znova uvidi, da je njegovo mesto in največji prispevek možen le v izrazu njegove celovitosti. To pa je življenje samo, tako kot je, in zvestoba samemu sebi.

Ljubezen: pritajenost, koprnjenje, želja in potešitev, zavesa, ki izžareva; usoda, ki je sreča in ne odkrije dna.

Temnorjave vitrine ovonjavajo muzejski hodnik z neko težo, trohnobo, skrivnostjo preteklosti. V renoviranem atriju tam dalje odseva utripajoča neonska svetilka v položčenem marmorju. Ekspoziti iz karolinškega obdobja, lepi, umetelno izdelani; zaviti ornamenti prepredajo figure. Nekako tesnobno je. Izza umetniške lepote se skriva globlje bistvo, skozi porozno površino prenika dah vprašanja... In inkunabule... njih vsebina, vpletena v trsje gotskega črkopisa. Na koncu kripta – religija – sistem zatekanja v varstvo pred črnimi luknjami, tako potrebna ljudem. Zakaj vznikne vselej neko apokaliptično nasprotje, ko se zdi vse jasno? Planiti proč – tako je včasih odzivanje na odmev iz sifona. Odziv na globlje doživetje in razumevanje, ki je še malo prej prineslo raj. Nikdar se ne izve, kaj je prekucnilo...

Vse je v razpoloženju. To pa se sedaj nepojmljivo naglo spreminja. Dobra, mirna, uravnotežena vsakdanost je prestreljena z bliski in pretresi.

Zlagoma izginja v prelivanju nekega čistejšega miru in sunkovitih premikov iz plasti v plast. Rahmaninov je nepogrešljivi pokrovitelj te viteške igre.

Poletje je zaznamovalo optimum: Tja se vrača smisel omejenega konkretnega življenja. Vendar se ta pristna in spontana radost ne more izogniti napredovanju k »maksimumu« kot stapljanju s tistim, kar se prepozna kot popolno izroditev tega optimuma. Tako se takrat, ko je vsak korak dalje tveganje – nevarnost, da se poteza sprevrže, zasluti sama meja človeškega splošnega spoznanja! Maksimum pomeni otipati to krajno bariero, ki se še prejkoslej vrača. (Kako neumno to zveni v besedah, hkrati pa so lahko tudi le plod približne slike in grobega zavedanja. Kako prepričljivo pa vendarle nastopa v čistem doživetju! Žal se nikoli ne ve, kaj tiči za besedami.)

Nadaljevati je mogoče le še z zapadanjem v ekstazo in trdno zaupanje iluziji. Tarik uvidi, da so tukaj vse poti enakovredne v svoji neimunosti do slepil, prividov: Vsaka zase je jasna in začrtana, nedvomljiva, dokler naj ne bi pripeljala do »cilja«. Ta se odtlej venomer izmika.

Tukaj etika zamenja ontologijo: ali projicirati in se tako rešiti iz brezperspektivnosti?

Prelet je bil visok in hiter. Smisel? Ali velja spodmikati si način razmišljanja, v katerem je bil vzgajan vsa ta leta? Saj je tudi enakovreden ter se obenem vklaplja v tradicijo svojega časa, četudi ne vseh časov? Vendar se je pravkar za hip docela vživel tudi v vse tisto onkraj svojega dvorišča, v vse tisto, kar je doslej opazoval le od daleč in bil do tega strpen.

Brez dvoma: Vsa vednost in filozofija je tukaj za kratek čas povsem zaživela; besede je zaobjelo razumevanje, se nabiralo in zgostilo do samega preboja. Kar je bilo prej večje porazdeljeno, razparcelirano v konkretnostih, se je strnilo v eno točko, pa se takoj spet pričelo razkosavati. Zaokroženje torej, že pričakovano in šokantno hkrati. Tokrat prvič precej zares.

Tarik je povsem prevzet s to splošnostjo: Raziskovanje holografov se povsem nenaključno vpleta v odkrivanje vedno novih povezav. Svet je poln procesov, ki so okvirno analogni: součinkovanje evolutivnosti, frustracije, kompeticije, vendar globalne kolektivnosti, povratnih zank, zgodovine, prepletenosti vzroka in učinka, ki vodi širše v sinhronost. Ena zgodba v vedno novih preoblekah. Iz te zmede, ki pa je vendarle urejen nered, si mora zagotoviti sredstva za konkretno preživetje.

Vsaka ura je že skoraj življenje v malem, celovito življenje, ves spekter.

Tarikovo razpoloženje zelo močno niha od evforičnosti do potrtosti in tesnobnosti. Prihaja tudi do šokantnih udarcev, ko se množica senčnih vzrokov in razlogov zgrne skupaj.

Osnovno vprašanje: Zakaj je Eno razpadlo na pole; zakaj je prišlo do »zloma simetrije«, s tem pa do nadaljnje konkretizacije?!

Vse se večno steka sem, z vsemi paradoksi... Pa dajmo živeti tu notri! Tukaj Goethejev Faust postane Shakespearov Hamlet sprašujoč se: biti ali ne biti.

Na lastni koži je Tarik dojel, da spoznavanje resnice ni samo neko ugodno, za človeka pozitivno doživetje, marveč postaja docela nečloveško – nekaj, kar v končni fazi razčloveči, hočeš nočeš izniči tisti del, ki se vtaplja v celoto.

S prijateljem arheologom Davidom se za teden dni zatečeta v viharno kamnito okolje pri Ninu. Podnevi izkopavajo okoli ostankov rimskih term, zvečer se zgubita na pomolu ribiške marine, kjer mrež dneve in noči nihče

ne sname z navesov. Zdi se, da je vsak zase sam in vendar sta tesno združena v razslojevanju... David mu pokaže nedavno odkrit Porfinijev mozaik, rekoč da svojih kolegov še ni vabil tjakaj. Navadno dela sam, proč od skupine, večerja uro kasneje. Tarik primerja geometrične vzorce s podmnžicami holografov. Delita nekakšno otroško veselje ob zaplatah z mahom obraslega mozaika.

Nazaj v civilizacijo.

Kako so ljudje skrivnostni, kako težko jih je razumeti in kako zelo je to vendarle potrebno njim in tebi. Včasih se šele takrat človek tudi zave, kakšna uganka je sam sebi.

Tarik je vse življenje iskal, mrzlično hitel naprej, se širil, kamor se je le dalo; šele sedaj, ko so se spoznanja zaobjela, se vrača nazaj, spominjajoč se tistega nekoč, ljudi. Pojavljajo se slike, spet se ovijajo dogodki in nastopajo ljudje, ki so že nekdanje nastopili, vendar jih takrat ni razumel docela, zdaj pa so vloge presejane in vsi časi se stajajo skupaj!

Kaj tako prihaja skozi vrata človečnost? Kaj se tako ljudem posveti? In kaj vse se mora vendarle zgoditi prej?

Zunaj pada enakomerno dež, v sobi tli luč. Udobno je in toplo. Nekaj ga vseeno priganja, nekaj tesnobe je čutiti, vendar je razen redkih trenutkov brezna lepo, celo zelo lepo.

Zaradi lastne varnosti se je Tarik moral odreči globlji introspekciji. Tudi v samem sebi se človek na dnu zave popolnega nič. Spet se izkaže dosledni ekstremizem kot pot v vakuum, tako kot se je začuda celo splošnost na koncu sprevrgla v specifični – sicer kvalitativno novi – ekstrem.

Pijančki v svojem kotu – v svojem svetu. Spretna pomivalka v restavraciji z izjetostjo in trpkostjo na obrazu. Klošar je zaspal za mizo, njegove roke so črne od kostanjev. Okoli novega bara nekaj kitaristov, pri mizah pisana družina urejenih gospa, otroci tekajo naokoli.

Yoga, kemija, pridelava krompirja, jadranje na deski... Vse odigra svoj vlogi in zastopa svoj pomen ter nenadomestljivost v njem.

Tarik je doživel celovit pretres vrednostnega sistema: »Resnica ni resna.« Vse se staplja: »resnično«, »simbolično«, »iluzorno«. Smo soustvarjalci in soustvarjeni.

Tako bi živel mirno, srečno in zadovoljno do konca svojih dni svoje drugo življenje! Vendar ne gre kar tako.

Delal bo – to je: tekal za iluzijami; ko bo prišel tja in bo prva izpuhtela, si bo poiskal novo. Saj razume, da je prav tako. Združiti star zagon in nov način življenja za naprej. Potrebuje oboje, vsako posebej je malce enostransko.

Diplomo je moral prestaviti. Tako ne gre več, spet se bo treba zbrati. Preklop iz enega načina v drugega terja veliko napora. Zunanji svet prav nič ne brigajo človekove notranje renesanse. Ljudje se odzivajo s sprožanjem obrambnih mehanizmov in zavistjo, saj vidijo le svetlo plat. Priznanja pridejo šele kasneje; najprej bi ga vsi radi dol sklatili.

Vendar človek vse, kar v življenju naredi, naredi zato, da si prisluži globalno enakovrednost z vsemi drugimi. Eni to plačajo z duševnim trpljenjem, drugi s fizičnim garanjem ali napornim študijem, tretji s kočljivim izpostavljanjem, slednji z delom ob tekočem traku, ki pa ga lahko doma poplača pristno čustveno življenje, tako redko podjetnemu poslovnežu. Ni mogoče vse hkrati: tukaj več – tam manj.

Ni nobenega dvoma: Tarikova stavba, ki si jo je gradil dolga leta in

zanjo mnogo žrtvoval, je končana! Zdaj se žanje. Čas je, da pridejo vanjo ljudje. Ogleduje se po hišah drugih. Pravzaprav pomen ni v dograditvi sami, saj gre pri tem za nekaj dovršenega, torej že omejenega, temveč v dovolj zgodnji smiselni »izbiri materiala« in doslednosti.

Vendar si ni mislil, da bodo nastopili eksistenčni problemi posebne vrste: Ni še izoblikovana njegova lastna vloga v tej zgradbi. Veliki cilj je dosežen, vendar kaj ga bo vodilo poslej?

Tarik ve, da je na vrhu in da je v zavedanju oziroma predvsem sporočilu tega njegova največja zmaga in obenem največji poraz. Samomor? Ne, zato je obsojen na spust.

Koliko energije in vsebine, ki je ni mogoče nikoli izkoristiti, bruha v prazno. Vse se je odigralo neznansko hitro, kljub zaviranju. Največjih dogodkov sploh ne more opisati; vanje se zlivajo vsi vzroki hkrati! Opisati bi pomenilo spraviti v kalup – to pa se ne da z nečim, kar te miselne okvire presega.

Rock koncert. Roke utripajo v ritmu in otepajo cigaretni dim. Pivo odstira zavese. Za eno noč nekaj plane ven, potem se spet pogrezne nazaj. Ob štirih zjutraj se vse vrti in vsi se poznajo.

Pozunanjenje notranjosti je kočljivo početje. Takrat posameznik uvidi, da njegovega zornega kota, ki je le eden izmed nešteti, nihče ne razume. Absolutna resnica bi lahko bila le sinteza prispevkov vseh možnih izhodišč. Če pa se celo »uspe« živeti v stališče drugega, so posledice katastrofalne. Mora biti egoist, da se ohrani, vendar bi se moral odreči izstopajočemu položaju, v katerem je suveren. Hkrati pa je v njem nekako osamljen in nehote čudaški.

Ljudje: Njihovo trpljenje, garanje, hrepenenje. Iz dneva v dan, preživeti. Pir, smrkavci, cunje. Trmasto naprej. V bolnico, pogrebi, skrbi. Strojevodje, keln'rce. Stružnice, sekanje drv. Ogenj na kupčku suhljadi, dim, zima bo tu. Vonj po čebuli in golažu.

V gostilni je živahno. Luči v koncertni dvorani so prižgane, kot drobne kapljice pršijo nežni zvoki klavirja v pričakovanje in odmev, odsev. Jazz v sosednjem prostoru. Plavalni bazen z zaparjenimi okni, parček v objemu zalit z vodo. Polna predavalnica; študentki z dolgimi črnimi lasmi in živo-rdečim pončem je z nekaj hrupa uspelo pritegniti pozornost.

Lepo rasel kristal v vijoličnem, obdan s snežnobelimi sigami...

Tarikov stari svet se razblinja; nemiren je le takrat, ko bi ga rad obdržal. Svet je tako lep in zanimiv, da ga dela brezumnega. Po svetli plati tudi ljudem velja nakloniti zaupanje in odprtost, verjeti njihovi dobroti, čeprav so nepredvidljivi. Na drugi strani se lahko povsem upravičeno zdi vse grozno in brezperspektivno; kruta prevara. Okronana pa je neredko še s človeško licemersko, hinavsko pokvarjenostjo in sebičnostjo. Kakršenkoli nazor, ki ga ima človek, je gotovo podkrepjen s trdnimi razlogi, ki so jih dale konkretne okoliščine in izkušnje. Le sreči se mora Tarik zahvaliti, da je lahko optimist – v primerjavi s kom drugim.

Moramo se navaditi, da iz narave izhajajo zakoni rojevanja in umiranja, boja za obstanek; šele to ji zagotavlja obstoj, šele to je porok dogajanja. Procesov onkraj prostora in časa ni, edino čas in prostor kot kategoriji, v katerih nastopajo konkretnosti, in sicer sukcesivno, omogočata življenje in dogajanje nasploh.

Najbolje je vdati se v usodo, vendar aktivno seveda. Sicer pa je to v njej že zajeto, vključeno v vsesplošni determinizem.

Kakorkoli bo, bo dobro ...

Potem si je Tarik privoščil nekaj dni popolne samote, miru, tišine. Sprehod v poznojesenski gozd, med golo vejevje, po blagorjavi preprogi uvelega listja, pokriti z belim puhom; hlad, le majhni kosmiči snega so lahko naletavali. Tako dostojanstveno, čudovito.

ZIMA

Del nikoli ne more iziti iz celote. Lahko manipulira z okolico, vendar paralelno soseska manipulira z njim. Tako je tudi s človekom v družbi in lastnem svetu in odtod zakon vztrajnosti, ki ga vleče naprej.

Krog prijateljev se sedaj širi, vplivajo drug na drugega, prevzemajo in se učijo. Vendar ostaja Tarik često sam in eksperimentira na sebi. Pravzaprav se prilagaja na vse variante. Njegovo delo je spet v običajnem teku, povrh pa piše članke za revijo »Spekter«.

Na Sizifov klanec pridemo takrat, kadar omejeno podvprašanje postane odgovorljivo tako natančno, da pride »pod pokroviteljstvo« velikega osnovnega vprašanja. To pa je za vsak subjekt, ki vsebuje še tako majhno sled konkretnosti, omejenosti oziroma dualnosti s svojo negacijo, neodgovorljivo. Če bi tak utopični podvig uspel enemu, še tako neznatnemu delu na najneznatnejši način, bi ta Univerzum doživel dokončni konec in se pogreznil v Nič z vso svojo zgodovino. Vendar ta zgodovina obstaja, ud te asimetrije je tudi naš konkretni obstoj tukaj in zdaj. Torej je nujno, da ni začetka in krajne meje v splošnem smislu, marveč le samosebna zaokroženost; nastanki in konci obstajajo le v konkretnem smislu za posamezne elemente znotraj te Splošnosti!

Tarikovo življenje je bilo vedno znova posvečeno ugotavljanju tega dejstva iz najrazličnejših zornih kotov, na najraznovrstnejše možne načine – torej iz pestre množice konkretnih izhodišč. Kaj več ni možno, lahko se le še poveča kvantiteta teh različnih iztočišč ter njihova vsebina.

To ni bilo nič novega za človeštvo, bilo pa je novo zanj in izpeljava je bila nova, njegova, kar ve le sam. Reproducirati je ne more niti približno. Kar se lahko razširi na celo knjigo in še več, je na zunaj le površno nakazano. Vendar je znotraj sedaj nenadoma vse globoko pomenljivo in prozorno.

Holografi so zbudili zanimanje še marsikoga, kar nekako zaživel so. Vpletli so v svoje bistvo dogajanje samo.

Tarik je na nekem predavanju slišal: Bistvo subjekta je projiciranje kvantitativnega kontinuuma v kvalitativni dvoprostor s kognitivno in behavioralno diskriminacijo: Iz nesmisla je vzniklo pozitivno in negativno glede na ta subjekt.

Dodal bi: Ta preobrazba je zametek ponavljajoče se polarnosti. Hkrati pa bi kot srž subjekta razglasil še notranji ustroj, ki modelira svet, ga nekako duplicira v samem sebi in navadno s tem ustvari notranjo realnost.

Z vsemi se nekaj dogaja, prišli smo na konec nekega obdobja. Vse se zrcali v premnogih rekurzijah. Uparjajoča vsebina brizga v curku na vse strani kot iz lonca pod pritiskom. Nezavedajoč se povsem smo se znašli v nadrealističnem svetu. Običajnost je neke daleč.

Vrednostne hierarhije nastopajo šele lokalno in v konkretnosti, globalno izpuhtijo vse kali. Vendar svet deluje ravno zaradi lokalnih neenako-

mernosti, zaradi česar obveljajo »več« in »manj«, »dobro« in »slabo«, torej nasprotja polov, ki to dogajanje sploh omogočajo, ga poganjajo ter se tako sami vzdržujejo.

Brez dogajanja ni sveta. »Pravica« nastopi lokalno samo takrat, ko se »po naključju« povratna zanka dovolj hitro zaokroži.

Zdi se, da determiniranost prežema vse do potankosti, vprašanje je le še bazična fluktuativnost. Vmes venomer prihaja do prelomnih kvalitativnih sprememb, ki izrodijo novo polarizacijo.

Živa bitja morebiti predstavljajo »iteracijo« – objekt se je v subjektu prvič reproduciral ontološko in gnoseološko, v njem »zbira informacijo o sebi«: To poustvarjanje se začne z genetskim zapisom, končuje pa z možgani ali višjimi kolektivnimi organizacijskimi oblikami. Vsako naslednjo stopnjo evolucije razumemo kot višjo obliko eksistence prejšnje, kjer pa je obenem višja stopnja le model oziroma približni ponaredek nižje.

Tariku je v splošnem poslej marsikaj jasno, konkretna področja pa seveda ostajajo nedotaknjena na prejšnjem nivoju. Pri njem je to dvoje smiselno in pazljivo ločeno. Ve, da je globoko vpet v vse procese, ki so paralelni njegovemu in sinhroni. To navadno imenujejo usoda. On jo doživlja ne kot višjo, temveč enakovredno. Univerzum je stvarnik samega sebe. Drzne sumiti, da gre za nekakšen paralelno distribuiran in vase zaokrožen »kreacijski kontinuum«. Brez spekulacij in iluzij se namreč ne da živeti, vendar morajo biti zelo umerjene. Znanost danes daje na voljo že kar popolno sliko razvoja materije in njegovih zakonov. Odprle pa so se nepričakovano celo očitne zveze z ezoteričnimi področji, v katera se nikoli ni spuščal.

Tarikovo »poslanstvo« je razpoznano: Hodi od sveta do sveta in povezuje navidez nepovezljivo. Njegov svet je naravnost vključen v te povezave, hkrati se ustvarja z njimi in jih ustvarja sam. S svojega strateškega izhodišča lahko najde pot do marsikoga, vendar se kopicijo problemi konkretne narave. Vseeno ve, kaj dela.

Domače mu je postalo kibernetično pravilo: Sistemi, h katerim teži dinamika tega sveta, se nagibajo k stabilnosti oziroma homeostazi. Če jo izgubijo, se razformirajo ali predrugačijo. Tudi logika in zen budizem, na primer, prek paradoksov snujeta kompleksnejše sisteme. Skratka, napredujemo zato, ker ne zmoremo eksistence v stacionarnosti. Gledano globalno sta obstoj in aktivnost oziroma bitje in bivanje popolnoma nerazdružljiva – celo na subatomarnem nivoju, kaj šele makroskopskem. Takšen je splošni evlucijski princip. Tako raste nekakšna kolektivna zavest.

V Londonu se je posvetil doživljanju velikega »sociokibernetičnega organizma«: razvoj znanosti, tehnologije, organizacij, mrež, informatike... Pred očmi mu je plesal v vsej veličini, dodelanosti, soodvisnosti in predvsem celoti. Družba. Telekomunikacije, proizvodnja, transport, trgovina... Sve-tilniški sistem, organizacija volilnih okrožij, mikroelektronika...

Iščemo maksimum oziroma ekstrem – zasledujemo cilj, vendar pa smo uravnoteženi v nekem drugem stanju – optimumu.

Ljudje potrebujemo razumevanje in sočutje drug do drugega, vendar moramo biti zavarovani z lastnim egoizmom, saj premočno doživljanje situacije sočloveka ogroža našo lastno varnost. Širjenje lastnega sistema nehote lahko ogroža sisteme drugih. Takrat je treba prenehati – na oboje se je Tarik moral vse bolj navajati. Kako uskladiti toleranco in utiranje poti?

Vagoni so zdrseli in se kmalu izgubljali v zavoju. Kolesa so prekinjala odbleske vlažnih tirnic. Jutri bo Irena v Grčiji.

Človek je najbolj človek, ko je zelo srečen ali zelo trpi. Trpljenje je njegova najbolj intimna stvar. Kaj človek lahko drugega da kot sebe? Včasih ljubiti pomeni – trpinčiti, včasih – trpeti za. Ljubezen je medsebojno razdajanje in to je davek za navezanost. V njej je lahko največ bridkosti in imaginarnosti. Medčloveški odnosi so zelo občutljiva preja. Rahljajo se tudi, ko pride do neravnovesij zaradi sprememb. Tarik jih je doživel dovolj, da je moral zelo paziti, saj se okolica sprva vselej odzove na spremembe z odporom, kot da jo nekaj ogroža. Ne razume ali noče razumeti, obenem zavida. Tarik vsiljiv noče in ne sme biti, zato mora to prenesti v sebi. Često sploh ni lahko.

Hkrati prepričuje sebe: Razčlenjevanju in razumevanju je treba dati prosto pot, vendar ne prekmernemu podoživljanju problemov.

Ta svet ali transcendenca? Zdi se, da »jaz« raztaplja sam sebe in se vendar želi ohraniti, v tem je težava. V novem in neznanem sta vedno čar in strah hkrati. Prepušča se toku notranje pustolovščine; kot da bi uvajal neko lastno, torej samoizoblikovano yogo.

Vsi iščemo kako resnico; ko pa smo tam, se branimo.

Dati nekaj, storiti nekaj dobrega... Vendar ima vsaka poteza svojo reakcijo, ki ni več pod našo kontrolo. Toliko pazljivosti in tenkočutnosti je potrebne...

Vselej se je treba zavedati, da sta grenkoba in nelagodje, nasploh vse negativno, nujni sestavni del življenja, saj ga celo omogoča. Je posledica konflikta posameznega s sosesko, prav ta antagonizem pa je njegovo gonilo. Višja stanja zavesti zato terjajo izločanje življenjskih konkretnosti ter njihovih negativnih in kajpak tudi pozitivnih posledic, torej transcendirajo »jaz« in njegove »vezi« z okolico. Ta sprostitvev pa nujno pomeni poenotenje in samoukinitev.

Odkod pretresljiv »Krik«, ki stali Munchov pejsaž v nabuhlo napetost? Zakaj Saturn na Goyini sliki požira svojega otroka? Branju Dostojevskega se je Tarik posebej izogibal. Zakaj se včasih največja sreča zaradi kake imaginarnosti, vrtoglavice sprevrže, prekucne, razsuje? Ah, saj se ne, vendar se takrat to dozdeva tako zelo močno in neizbežno.

Trpiš zato, da boš srečen. Srečen si, preden boš trpel. In tudi nujnost smrti se vtaplja zraven. Saj bi sicer bili ujetniki življenja, tako pa je le-to kvaliteta, celo svoboda. Pa vendar gre celo pri smrti le za metamorfozo, nič več. Samo za izgubo konkretne človeške identitete, ki se razdrobi, njeni fizikalni sestavni deli pa zapredejo zametek novih identitet. Kaj zato, če so večidel surovejše in »primitivnejše«? Ne uide jim vloga sooblikovati neko široko celoto, iz katere venomer izraščajo strukture, ki zagotavljajo (če smo že vztrajno človeško samosvoji) naši sedanji sorodne identitete. Če pa se človek uspe vtaliti v svet, naravo, se prepustiti vseobsegajočemu toku, ozirajoč se nase le kot na kolesček nečesa nadvse splošnega, tedaj je v tej njegovi majhnosti neprekosljiva veličina in v nekem smislu večnost!

Pa vendar, vnovič, terja to dogajanje žrtvovanje. V svetu ljudi se pretvorijo filozofsko-fizikalistični antagonizmi – poli (splošno-konkretno, objekt-subjekt itd.) v etične (dobro-zlo, smisel-nesmisel). Gledano s stališča subjekta, torej že nekako lokalizirano, je nujna težnja k pozitivnemu polu, ki naj bo čimbolj kolektiven proces. Antropocentrizem kot nuja lastne konkretnosti je prepognil simetrijo splošnosti in ustvaril sprva vrednostni

dualizem (človek odlikuje zanj dobre okoliščine in skuša odstraniti negativne), nato razprostrl lestvico – hierarhijo, hkrati pa začutil potrebo po transcendenci tega stanja. Vendar želi biti antropocentrična transcendenca usmerjena k pozitivnosti – torej ne nadkrili lastne vrednostne dualnosti oziroma polarnosti. Temu paradoksu zavoljo konkretnosti subjekta ni mogoče uiti, vendar je nemara prav to (ob zadostnem zavedanju in razumevanju tega stanja) le še razlog več za iskanje dobrega v čimbolj kolektivnem obsegu. Žal je samo tak ideal lahko naša edina možnost in vodilo, celo skorajda edina smiselna »izbira«!

Sele v tej nemoči in pomanjkanju je zagotovljen naš obstoj in predvsem življenje kot proces, trajanje. »Izhodi« so v projekcijah, v razumevanju, znanju, ljubezni..., umerjeni gradnji avantgardnih sistemov ob potešenosti z relativnostjo takega »napredovanja«. Tako rastejo otroški vrtci, znanstvene institucije, templji, bolnišnice, stadioni..., zato pišejo knjige, klešejo kipe... To nas dela takšne, kot smo, in obenem delamo to zato, ker smo takšni – dobri in slabi, skratka, dediči subjektivnosti kot pola (objekt-subjekt), ki uvaja nove polarnosti (pozitivno-negativno), te pa se drobijo nadalje in šele s tem ustvarjajo naš konkretni osebni in kolektivni duhovni svet.

Vendar je v vsem tem modrovanju nametanih le nekaj površinskih ugotovitev, ki jih je Tarik izpeljal s pomočjo holografov. Ne moremo slediti zasnovi te abstrakcije, sicer pa ima vsak človek svojo lastno projekcijo in »čudežno zrcalo«, s katerima zamreži svojo »imitacijo«. Te imitacije se medsebojno preslikavajo, rekurzivno ponavljajo, asociativno vzbujajo druge »mreže« s tem, da iz sebe izločajo projekcije, ki selektivno povzročajo resonanco z njimi... (Oh, kakšna zmeda, in vendar pristna.)

Sprašuje se Tarik, ali je prenasčil sam sebe. Ali je kar naprej od nečesa preganjan prehitel samega sebe?

Toda nedolgo zatem uspe reči: »Dovolj.« Takrat si je spet varen in blag. Pušča puhteti curke energije vnemar. In potem uspeva pristajati v običajnost.

Sredi januarja je dokončal svoje diplomsko delo. Kot da se je razkadil dim z bojišča, je pogled lahko šinil naokoli in ocenjeval. Začuda, preživelo se je čudilo razbrazdani pokrajini in se otepalo zmage. Bilo se je vraslo v teptano podrastje. Pa saj je v njem bilo sonce vendarle vselej deležno čaščenja in opeči ni moglo.

Čudovito mestece nad fjordom na kopastem pobočju. Opazuje ga izza trsja iz oddaljujočega se vozila, hkrati se hitro odvija tudi čas: Brž se stemni in ostane le nekaj luči. Zatem na osvetljeni verandi s prijateljem ogledujeta njegovo omaro – herbarij, največ neke rastlinske tvorbe mehke kepaste oblike, prelite z nekakšno majonezo.

Ko se je zbudil, je Tarik spisal črtico:

»Razglednica Istanbula: Številni kvišku dvigajoči se minareti predirajo modrino, po kateri je počez nanizanih brez števila plovil in ladjic. Spodaj na mostu Galata temperamenten gostilničar vabi mimoidoče v svojo štacuno. Ven se kadi, uhaja vonj po ribah, uho vabi presketajoč vonj po cvrtju. Izza motnega stekla je zapaziti nihanje objetih mužikov, pesem oprijema zvoke bobna in tamburina. Nizek strop, vrvež za lesene mizice posajenih ljudi, kapljice vročega pršече ga olja in rdečega vina na mizi.

Začenja se mračiti. Vzvalovano morje guga ribiške čolne; privezi

penijo umazano vodo. Veter pometa orumenele solatne liste in kose papirja. Še pred eno uro so tukaj za stojnicami brbljavi branjevci ponujali raznobarno sadje in naokoli se je gnetlo ljudi. Skoznje so se prerivali biciklisti s košarico pred krmilom in rezkim zvoncec. Nad tlakovano površino, kjer se cedi postana voda, se dvigajo stopnice. Dve skuštrani ciganski deklici s pisanimi boršama oblegata vhod v džamijo. Levo se izliva strmo vzpenjajoča ulica, obdana s prodajalnami obrtnikov, urarjev, preprogarjev... Zdi se, da iz goščave v hrib naloženih hiš, verand, zarjavelih napisnih tabel, hupanja avtomobilov, krikov preganjajočih se otrok, v nebo štrlečih televizijskih anten in kakšnega dimnika, navešenih pleníc, na vhodih posedujočih efendijev s pipami v ustih, prav po tej cesti prihaja v pristanišče vsa vlaga, duh, orient, sok življenja.

Tam zadaj ob nabrežju je sidrišče za toverne ladje in potniške vlake. Mladi peki skakljajo sem ter tja in prodajajo posoljene preste za odhajajoče turiste. Vlak bo zaokrožil okoli obzidja, nad katerim se dvigneta palača Topkapi, polna otomanskih dragocenosti, porcelana, intarzij, ter Hagia Sophia, srce bizantinstva, gruča velikih kupol.«

Nek večer je prelistal knjigo, ki je ležala že dolgo na polici. Kar spreletelo ga je: Stavki, kot da bi bili prepisani iz njegovih, zadnje tedne naglo množočih se zapiskov, kot da bi se skrivaj preslikali v preteklost, ki se je ponovila. Neka arhetipska možnost je vzbujena iz mreže, spoznana znova.

Življenje je najbolj človeško, če še nekaj manjka, če »radost vre iz hrepenenja«, če zasledujemo neko izmikajočo se skrivnost, vprašanje, čudež. Preveč »analitičen« prodor ga kvari s tem, ko ga presveti. Ob vrnitvi na mesto, kjer še ni bilo predaleč, se zatorej spet pojavljajo nejasnosti, tokrat dobrodošle, krepilne. Nastopa sprijaznjenje.

In zatem vračanje med ljudi, sidranje vanje.

So trenutki, ko smo si ljudje zelo blizu, zelo blizu!

Pohajkovanje po zasneženih ulicah, rumena svetloba sipajoč rahlja meglo, tople blage sence ljudi, otrok se opotekajo počez. Neka razprostrta varnost nad strehami in semaforji. Odkod naenkrat toliko čustvenega naboja, ljudske topline, intimnosti? Takrat pogovor prenikne izza površinskih in sporočanje znatno preseže jezikovni okvir, naraven je kot tiktakanje stenske ure ter združi v kontemplativnosti.

Zdaj ni več razlike med zatekanjem in napredovanjem, raziskovanjem. Počutja ne opredeljujejo več neposredni in nedvoumni vzroki, marveč se zdi, da je odsev neke množice sočasnih in prepletajočih se vzrokov in posledic.

Sredi februarja je Tarik v pismu Ireni zgodbo plastično zajel in ji dal epilog:

»Človek se zave, da je na vrhu – svojem vrhu – takrat, kadar ima le še dve alternativni: Prva, da prične stapljati hribe v soseski v svojega in si tako ustvari privid ali umetno nadaljevanje oziroma vzdrževanje. Druga, da se z zadovoljstvom ozre naokoli, občudi slemena, pobočja, vse gorovje, v katerem se nahaja in ga sedaj objema (po svoje) v celoti, ter se pripravi za sestop, ki bo prav tako težaven in bo zahteval spretnost kot poprej vzpon. Tarik se je odločil za drugo varianto. Prva bi bila nekoliko nasilna, svojevoljna, lahko bi postala agonija, druga pa resda prinaša trpek okus pretvarjanja, vendar bodrilo sprijaznjenja. Navsezadnje pa je smisel pravega »pla-

ninarjenja« prav v naskokih in vračanjih, čudovit razgled pa osmisli ta smisel. Vendar si zgoraj sam in edini, korak naprej pa izgineš za hip skupaj z vsem. To bi bil Nič in Vse hkrati. To je trenutek samoizbrisa, IZRAVNA-NJA Z GOROVJEM!

Nato prepad naokoli, vrh se izmakne... Ko si kasneje bolj spodaj, ga spet vidiš na starem mestu; veš le, da si bil nekoč skoraj tam. In vendar nikoli povsem.

Žal, kar se tega tiče, prav nič ne vemo drug o drugem in sami ne najdemo izraza. Srečamo se šele v dolini, pa le, če stopicljamo po isti.«

Vrh je le prisposoda za zgostitev, nasičenje, sovpadanje, združitev ogromne nepregledne množice. Zbral jo je Tarik sam, vendar se je (še na vrhu) izkazalo, da ta množica vsebuje tudi njega samega! Tedaj je bilo nujno brž vzeti sebe iz lastne univerzalne množice ter za nekaj časa zanemariti vse drugo. Le tako se je lahko ohranil. Za novo rekurzijo.

Življenje je nenehno nizanje poizkusov projiciranja in hkrati izločanja: Človek želi stopiti iz mreže zunanjih okoliščin, se nadnje povzdigniti in jih tako obvladati, kontrolirati. To lahko stori lokalno in tako početje je neizbežno relativno, strogo gledano celo še več – iluzorno – v tem, da v drugem kontekstu izgubi pomen. Tega se nikdar ne iznebimo, niti v »realnem svetu« ne, saj tudi pri tem gre kvečjemu za sodobnejšo in množičnejšo obliko projekcije.

Je kdo, ki ne teži k ničemur? Odgovor: nihče ali Nihče.

Najustreznejša pot napredovanja oziroma širjenja je zapolnjevanje por in izkoriščanje neskončnih vmesnih območij. Izpodrivanje, nadomeščanje ali premetavanje je lahko nadkriljeno s širjenjem MED obstoječimi pojavnimi oblikami, življenjskimi stili ljudi...

Skratka, Univerzum je notranji sistem – sam vase zaokrožen, sam vase projicirajoč, sam sebe ustvarjajoč in vedno znova ponarejajoč se...

SPET POMLAD

Kvantne fluktuacije – osnovni delci – atomi – molekule – polimeri in nukleinske kisline – celice – organizmi – vrste. Evolucije: fizikalne, (bio)kemijske, biološke, naposled sociološke in psihološke. Zgodovina.

Kaj je izdelek tega čarobnega procesa, v katerem je toliko blata, naključnosti, potrate, solza, uničenja, nagonov in pohote, nenasitnih potreb, zanosa ter upanja, trmoglave vztrajnosti, lepote in čistosti, stroge pretehtanosti?

To so:

Pravilne geometrične oblike pod mikroskopom povečanih snežink; žametna pisanost orhidej, ki zdaj krasijo botanične vrtove; sočni ananasovi plodovi, ki jih pošiljajo s transsibirsko železnico proti Evropi;

urbanistično dodelan tloris mesta, sredi zvezde romanska rotunda; ideja o »perpetuum mobile« z vsemi posledicami;

Hanibalov pohod čez Alpe proti Rimu;

kanjon reke Colorado s paleontološkimi zakladi;

drevoredi knjižnih polic vsebujoč sheme, lepe formule, dokumente o dejavnostih nekoč in prikaze utripa sedanjosti;

veselje do življenja; ljubezen do najbližjega, do vseh ljudi, do sveta vseobsegajoča

Sedaj Tarik že uvideva, da polnost in polifonost, vsebinskost mnogih odtenkov in njihov splet ne izžarevajo nujno samo iz neke nasičene univerzalnosti, temveč iz domače okolice, iz bližine, rahlo, nežno, pa vendar vsepolno. Torej se nahaja na nekem strateškem mestu, v zlati sredini, odkoder ima obilo možnosti ter je prav zato lahko skromen. Sedaj je to, kar je vedno želel biti; osebna kultura je osnovana.

Težišče zdaj spontano prehaja v normalno vsakdanje življenje, varno zavetje poznanega sveta, sicer polno opotekanja, nadlog, motenj, kjer pa tudi ne zmanjka pestrosti in nove svežine.

Takrat, ko so stvari jasne in urejene, je precej lažje naplesti vezi in občevati z ljudmi, ustvariti in ohraniti ravnovesje ter toleranco, jih razumeti in upoštevati, obenem pa jim omogočiti, da oni dojemajo tebe. Nesporazumi ali spori nastajajo pač zaradi neznanja in nerazumevanja, zaradi pretiranega oklepanja svojega zornega kota in nezadostnega poznavanja česar koli izza te meje, ne pa iz zlobe, izvorno zagotovo ne.

Če se zdaj pojavi tisto nekdanje – izpred enega leta običajno razpoloženje, ga Tarik občuti kot nekakšno praznino, nezrelost ali nedopolnjenost. Celo njemu samemu se tedaj besede, napisane jeseni, ko je bil zasidran v nekem višjem razpoloženju, zdijo prazne, skorajda smešne. Ve le, da so bile takrat zelo pristne. Često se ozira na pripetljaje zadnjih mesecev in jih analizira, premleva ter ocenjuje. Primerja in se včasih celo čudi.

Vendarle je dediščina teh nenavadnih časov bogata in neizbrisna, zagotavljač zadovoljstvo in potešitev, ne glede na to, kar se bo še dogajalo, morebiti celo sprevračalo.

Taras
Kermauner

Povojna slovenska dramatika II

(Nadaljevanje)

4.

Poglejmo zdaj tezo, da že dodatek drugega elementa (A_1) prvemu (A_0), ki je aksiom, sproži, omogoči in vsebuje vse ostale elemente (A_2 – A_6); po tej logiki bi moral vsebovati še vse tiste, ki bi šele nastali, se razvili, se artikulirali (A_7 itn.). Glede na to, da so elementi enakopravni na brezskrajnem traku, bi mogel igrati vlogo aksioma vsak element (A_1 – A_6 oz. A_7 itn.); in bi morali dobiti vse ostale elemente, če bi mu dodali kateri koli element (ne le A_2 k A_1 , ampak tudi A_3 k A_1 , A_4 k A_2 ali k A_0 itn.), celo v obrnjenem redu (A_1 k A_0 , A_2 k A_1 , A_5 k A_0 itn.) Je to hipotezo mogoče eksperimentalno, na gradivu povojne slovenske dramatike, potrditi?

Vzemimo prvi primer, ki bi moral biti paradigmatičen za vse druge. Najprej, kar opazimo, je to, da drugi element (A_1) prvemu (A_0) ni eksteren; sam po sebi teži vanj; A_1 ni, recimo, G ali L, ki je dodan A v vrsti črk, te pa ne bi bile simboli, ampak gola cela števila, torej zgolj kvantitativni.